

Kompensation. Reglerne om kompensation i nordsøaftalen gør den svær at lave om. Men vi kan lære af processen.

Beskatning med begrænsede handlemuligheder

replik
kraka

Af Jens Hauch, cheføkonomi i Kraka

De økonomiske vismænd beregner, at staten ikke får nok ud af udvindingen af olie og gas i Nordsøen. Vi er i Kraka enige i dette resultat. Men spørgsmålet er, om regeringen kan ændre på dette, eller om der i det mindste kan drages en lære af forløbet.

Vismændene beregner, at den effektive skattesats på den danske ressourcerente er på 60-70 pct., hvilket er betydeligt mindre end f.eks. det tilsvarende norske afkast på 87,5 pct. Det højere norske afkast er ikke nødvendigvis det samfundsøkonomisk rigtige for Danmark, men illustrerer, at en større del afkastet burde kunne tilfalde staten.

Det hovedsageligt statsejede DONG står for godt 4 pct. af olie- og gasproduktionen i Nordsøen. En stor del af den ressourcerente, der tilfalder DONG, vender dermed tilbage til staten. Vismændene burde nok have medregnet dette; men det ændrer næppe på, at staten får et for lille afkast af Nordsøen.

Vidtgående kompensation

Vismændene beskriver en mere hensigtsmæssig beskatning af Nordsø-aktiviteterne, der indebærer, at staten reelt overtager en del af selskabernes betragtelige risiko, men også en større del af gevinsterne, hvis oliepriserne stiger. Dette er helt oplagt en bedre løsning, men det er formentlig skønne spildte kræfter at fortsætte debatten herom.

Kompensationsklausulen i Nordsø-aftalen indebærer således, at DUC-selskaberne – Chevron, Shell og Mærsk – skal kompenseres fuldt ud, hvis staten på et tidspunkt ændrer på kulbrinteskatten. Kompensationen skal således ifølge aftalen: »stille (...) DUC-partnere (...) økonomisk på samme måde, som de ville være stillet, såfremt gennemførte ændringer i retstilstanden (...) ikke eksisterede«. Dvs. at staten ikke kan ændre nordsøbeskatningen uden at kompensere koncessionshaverne fuldt ud. Kompensationsaftalen gælder frem til 2042, hvor langt hovedparten af reserverne vil være udvundet.

Kompensationsaftalen er imidlertid så vidtgående, at den under alle omstændigheder bør afprøves juridisk. Vi kan håbe, at staten vinder, men det ser ikke alt for lyst ud.

Aftalen er svær at omgøre

Kompensationsklausulen gør derfor nordsøaftalen »irreversibel«. Dvs. til en aftale, der er meget dyr eller umulig at omgøre. Irreversible beslutninger bør kun træffes med største varsomhed eller for at benytte sig af et – i udvindingsindustrien velkendt – begreb »med rettidig omhu«.

Da kompensationsklausulen kom med i aftalen med DUC i 2003, låste man altså Folketingets handlemuligheder i op til 40 år. Det skortede på daværende tidspunkt ikke på advarsler, og Kulbrinteskatteudvalget havde på forhånd anbefalet en skattemodel i stil med den, som vismændene nu anbefaler. Alligevel traf man en uklog irreversibel beslutning.

Den økonomiske politik bør generelt være langsigtet og troværdig. Irreversible beslutninger kan i nogle situationer være uundgåelige. Man bør dog, hvis det er muligt, undgå irreversible beslutninger og som minimum på forhånd have fuld klarhed over konsekvenserne.

Kompensationsklausulen giver sandsynligvis staten et stort tab. Udvindingsindustrien udviste rettidig omhu og får en stor gevinst. Hvis fremtidige politikere tager ved lære heraf og udviser rettidig omhu, har man da i det mindste fået et sundt forretningsprincip tilbage fra udvindingsindustrien. ■

merindtægt på 5-10 mia. kr. om året svarende til en permanent forbedring af de offentlige finanser på ca. 2 mia. kr.

Ud fra en rent økonomisk betragtning er der ingen tvivl: Der er en bedre beskatningsmodel end den nuværende, og beskatningens niveau bør sikre staten en væsentlig større del af overskuddet i Nordsøen.

Der er imidlertid et *aber dabei*: Aftalen om udvindingsrettigheder og beskatning indgået i 2003 mellem den daværende regering og Dansk Undergrunds Consortium indeholder en såkaldt kompensationsklausul. Denne lægger en række begrænsninger på mulighederne for at ændre beskatningsforholdene i Nordsøen. Det er selvfølgelig vigtigt, at staten opfattes som en pålidelig aftalepartner, så jurister og politikere må vurdere, hvilke muligheder for skærpet beskatning disse begrænsninger efterlader. ■

fakta ■

De Økonomiske Råd

■ De Økonomiske Råd (Det Økonomiske Råd og Det Miljøøkonomiske Råd) er uafhængige, offentligt finansierede råd, hvis formandskab blandt andet udsender de halvårlige »vismandsrapporter«.

Kraka

■ Fonden Kraka er en uafhængig tænketank, der især beskæftiger sig med velfærdssamfundet.